

יוצא לאור על ידי ארגון חלקי בעמלי
בתי מדרש לתורה וחינוך, לחרדים
העמלים לפרנסתם
רחוב קהתי 14 ירושלים
helki.baamali@gmail.com
עורך: ח. רוזנברג

חלקי בעמלי

גליון מס' 15 | פורשת צו - שבת הגדול | י"ב ניסן תשע"ג

גליון תורני - חינוכי לחרדי העמל

השבוע בגליון: שבת - מקור הברכה והגאולה | טיפים לחג | והגדת לבנך... | דיני ליל הסדר | ולקחתי אתכם לי לעם | וכאן הבן שואל | יש קונה עולמות | ליל ה"סדר" | אלייך, חברה | עד בלי די (דייני...)

צבר השורק

ארבעה שמות לו, לחג שאנו נכנסים אליו: חג האביב, חג המצות, חג החירות וחג הפסח. ארבעה שמות. ארבע משמעויות. ארבעה פנים לחג, ארבע זוויות הבטה וארבע תפילות אותן אנו נושאים:

שנזכה לחוג את חג האביב - לפרוח, ללבלב ולתת פירות. שנזכה לגלות בתוכנו כוחות של צמיחה, של התחדשות ורעננות. שנזכה לפתוח עלי כותרת ונכין את עצמנו לקבל את השפע והאור האלוקי שמושפע עלינו בימים קדושים אלו, ולנצור את זכרם בליבנו גם לאחר העונה הנפלאה הזו.

שנזכה לחוג את חג המצות - לאכול את המצה - "מיכלא דמהימנותא" - ולהתעלות לאמונה שלמה בהשגחת ה'. שנקבל כוחות להתמודד עם השפעתו של ה'שאר שבעיסה' המעכב אותנו מלעשות רצוננו-רצון ה'.

שנזכה לחוג את חג החירות - להשתחרר, לצאת לחירות ולהיות עצמאיים. שנזכה להסיר מעלינו כבלים מיותרים, רוחניים כגשמיים, ולפעול על פי רצונותינו ושאפיותינו ללא חששות ולחצים חברתיים. שנזכה להיות בני חורין העוסקים בתורה מתוך אהבה ושמה.

שנזכה לחוג את חג הפסח - שתהיה גם לנו הצלה פלאית מאויבינו מחוץ העומדים עלינו בכל דור ודור לכלותנו, ומאויבינו מבפנים, שלצערנו לא זכו לטעות את מתיקות חיי היהדות ומחפשים להצר את צעדינו כיהודים הנאמנים לה' ולתורתו.

גליון מורחב זה היוצא לכבוד חג הפסח, מלא וגדוש בחומר איכותי שיכניס אתכם אל החג מתוך הכנה ערכית ומעשית. אנו שמחים להגיש אותו לקהל קוראיו ומקוים שאכן תהנו ממנו. בהזדמנות זו נודה לקוראים הטורחים להגיב ולהביע את דעתם בנושאים העולים על שולחן הדיונים של 'חלקי בעמלי', ונשגר התנצלות אל המגיבים שלא הספקנו להשיב להם.

מצפים לתגובותיכם בדוא"ל:

helki.baamali@gmail.com

ל.ר.

ירושלים	ת"א	חיפה	ב"ש
17:16	17:31	17:23	17:34
18:29	18:31	18:31	18:32

דף היומי	ה'	ו'	שבת	א'	ב'	ג'	ד'
עירובין יג	עירובין יד	עירובין טו	עירובין טז	עירובין יז	עירובין יח	עירובין יט	עירובין יט
בבא קמא ט-י, יב-א	בבא קמא י, יב-ג	בבא קמא י, ד-ה	בבא קמא י, ו-ז	בבא קמא י, ח-ט	בבא קמא י, י-יב	בבא קמא י, יג-א	בבא קמא י, יג-ב

הדפיסו, וקחו הביתה לשבת

די לחרדקנאות!

מודעות ענק צבעוניות, איורים מקצועיים, טקסט מושחז, לוגו מעוצב בקפידה. אין ספק, קמפיין יקר ומושקע הרימו הקנאים. "חרדקים" - זהו הכינוי החדש אותו מעניקים קנאי 2013 לחרדים המשרתים בצה"ל ובשירות האזרחי. "חרדים קלי דעת" הם מכנים את שכניהם שכל פשעם הוא שהם לובשים את מדי צה"ל.

הפוסל - במומו פוסל. נדמה כי קלי הדעת האמיתיים הם אותם קנאים חסרי אחריות ונטולי כל עול, היושבים במרתפי השכונות הירושלמיות ומחפשים תעסוקה שתביא להם טעם בחיים, סיבה להתקיים ומימון מאחיהם שמעבר לים.

רק אני צודק

נעבאך, עונת המלפפונים קוראים לזה. הארכיאולוגים כבר לא חופרים קברי קדמונים, עיריית ירושלים אינה פותחת כבישים נוספים בשבת, אפילו אגד - לצערם הגדול של הקנאים - אינו מפרסם מודעות שחץ על גבי האוטובוסים. ישבו מועצת גדולי השעמום, יושבי הקרנות, והחליטו שאין מנוס, החג מתקרב... מה עושים? חייבים להיטפל לאלפי משפחות חרדיות ולתיגי אותן, במטרה להחזיר לציבור השפוי את האידיאולוגיה הקנאית הטהרנית חסרת האחריות.

אלו אותם קנאים להם השיב הגר"מ מבריסק זצ"ל - כשסירב לבקשתם שיטול את משרת גאב"ד העדה החרדית - שאם הוא לא ילך בדרך אותה הם מעוניינים לקבוע, הם יצאו נגדו בטענת "רבינו סר מן הדרך". כי המסר היחיד בו הם דוגלים הוא שהם, ואך ורק הם, צודקים, תמיד.

שנאה, ושוב שנאה

אלו אנשים חסרי אחריות ונטולי כל דרך חיובית, שאין בעולמם אלא שנאה לכל מה ומי שאינו דוגל באידיאולוגיה קיצונית ונטולת פשרות כמוהם, שאין להם טיפת אחריות לשאת בתוצאות מעשיהם, שאינם מהססים לתייג ולהכתים ציבור ענק חרדי המקפיד על קלה כבחמורה, אך ורק בשל אשמתו שהוא לא בחר את הבחירה הנכונה לדעתם.

האם יש להם פתרון לאדם עובד שצו הגיוס מגיע לפתחו, מלבד התחזות למשוגע? רק הם יכולים להתחזות לנטולי דעת, שהרי אין להם כל תוכנית לעבוד אי פעם בצורה מסודרת. הם עובדים ב"לעבוד" על אנשים, ולצורך זה השיגעון דווקא די מועיל...

האם יש להם פתרון כלשהוא לאיש חרדי צעיר שכוחו במותניו, שהחליט בעצת רבותיו

לצאת לעבוד, כדי שיוכל להתנהל במדינה הזו באופן מסודר ומשוחזר ולא כקומבינטור הרעב ללחם, שאינו יכול "לעבוד לבן" כי לא היה מספיק "משוגע" כדי להוציא פטור או מספיק "מקושר" כדי להשיג דיחוי?...

אישים אלו מעולם, אבל מעולם, לא הציעו שום פתרון אמיתי שהונח לפתחה של הציבוריות החרדית, מלבד "הפגנוע" ו"מערוכע" שהתנהלו ממרתפים אפלים על קירות ולוחות מודעות.

חוסר האחריות וקוצר הרואי, בשילוב עם דחף אין סופי להטביע חותם על הציבוריות החרדית, יצר שליטה לצד מימון מקנאי חו"ל - מובילים לקמפיין ההזוי והמחוצף הקורא להוציא מכלל החברה החרדית יהודים כשרים.

אנשי השוליים

ושימו לב. אותם אנשים המעזים לתייג, לכנות שמות, ללכלך, להשמיץ ולבזות (זוכרים את התיג האומלל 'החרדים החדשים'?...) גם אל מתייגים אלו אנו מתכוונים). הם אנשים שבעצמם אינם חלק מהחברה החרדית בשום תחום. אינם תורמים לחברה, אינם מרימים קמפיין חיובי אחד למען החברה ובוודאי שאינם תורמים להגדלת הנציגות החרדית. אך כאשר הם מוטלים אל בית המעצר שבמגרש הרוסים, הם רצים אל חברי הכנסת שישחררו אותם על מנת שיוכלו להמשיך להפיץ רוע ושנאה נגד מיטיביהם ונגד גדולי התורה.

לא לחינם הם אינם חותמים על הכרזים הבזויים הללו. ידוע להם היטב שהציבור רואה בעין רעה את מאמציהם להשפיע בכל דרך, לגיטימית ושאינה לגיטימית, על הציבוריות החרדית. גם רבנים אין להם. הרבנים בהם הם משתמשים לעיתים הם עבורם כלי במשחק. אם הרב לא יפעל על פי הוראותיהם הקיצוניות הם יפעלו בשיטת "השתמש חרוק", ויפנו עורף לסמכות הרוחנית אליהם הם, כביכול, מציינים.

החוצפה ועזות המצח הזו מקוממת, ומביאה לשיאים את ניסיונם ארוך השנים לעצב את פני המגזר החרדי כרצונם, בדרך קנאית וקיצונית ההולכת "ראש בקיר" ואינה מחשבת רווח מול הפסד. הציבור החרדי הכללי, הנשמע לרבותיו מנהיגי הציבור, יודע היטב להבחין בין קנאות אמיתית לשם שמים ובין "לשם שמים" שקרי, שרק גורם נזק ואפילו מרחיק גדולים וטובים מדרכה של תורה, שכל דרכיה דרכי נועם.

ולקחתי אתכם לי לעם

העבודה הנכונה - בתורת עם

בכל התורה סגנון הכתוב הוא באופן של פניה יוחס אלינו כאל 'עם', כל הציוויים וההבטחות והיעודים, ולעומת זאת גם האזהרות והתוכחות, מדברים אל כללות העם. וכן צורת העבודה וההנהגה הנדרשת נתבעת מן העם בכללותו, וזו היתה הכוונה בבחירת עם ישראל, שיהיה 'עם' המתמסר לתפקיד של העיסוק בכבוד ה' ומלכותו ית"ש, 'עם' ההולכים בדרכיו, שומעים בקולו ועושים רצונו, גוי קדוש אשר שמו הקדוש נקרא עליהם. וכאשר ישראל עובדים אותו באופן זה שכס אחד, אזי עולה לפניו עבודה אחת גדולה מכללות העם. וכן כל התפילות מיוסדות בלשון רבים, כלומר שהעם כולו פונה ומתפלל אל ה'. [וזה עניינה של התפילה בציבור, והוא גם הכוונה במה שתיקנו המקובלים לומר בכל מצוה 'בשם כל ישראל'].

חיזוק השאיפה הכללית כעם

בזמנינו רגילים לדבר ולעורר על ההתעלות האישית, וכן כאשר מדובר על שחר ועונש, עוסקים בגמול העתיד לבוא בפרטיות על האדם בעולם הזה או על נשמתו בעולם הבא. ובוודאי גם זה מבוסס על מקורות וסימוכין בפסוקים ובחז"ל, אולם יש לדעת כי עיקר הדגש צריך להיות מבוסס על ההשתייכות לעם. עלינו להפעיל בליבנו את הרגש של מחויבותנו כעם, הן לעבוד כעם, דהיינו שבעת קיום המצוות והעבודה לעשות זאת מתוך רגש ותחושה שעושים זאת בתור 'עם', דהיינו שכל אחד ממלא את תפקידו מצד שהוא חלק מהעם, וכל עשייתנו היא יחד עם כללות העם. כשהשמחה והסיפוק משמירת התורה והמצוות, הוא משום שבזה נמצא שהעם נוהג כראוי ומתעלה.

וכמו כן על כל אחד לשאוף שהעם כולו יתעלה וימלא את יעדו הנשגב, ואפילו כאשר הוא נוהג כראוי באופן אישי, עדיין אינו מרוצה כיון שלא בא הדבר אל מטרתו כל זמן שאין כל העם נוהג כראוי. והצלחת עם ישראל כולו בגשמיות וברוחניות היא עבורו שחר ואושר, והפסד העם וירידתו ח"ו ברוחניות או בגשמיות נחשבים כצער וכאבו האישי, ובהצלחת העם רואה את הצלחתו ושמחתו, כי האומה כולה כחטיבה אחת היא, וכל יהודי הריהו כאבר מגוף כלל האומה.

ורק כאשר יהיו חדרים בקרבינו רגשות אלו, נוכל לבוא לידי שמחה ורוממות ואושר אין קץ על האתה בחרתנו' שבחר בנו ה' וקירבנו ורוממנו וקידשנו לשמו ומטיב עמנו ודואג לצרכינו, ובאותה מידה ידאב לבבינו ויהא מיצר ודואג על משבר האומה בגלות, וממילא נצפה בכליון עיניים לגאולתן של ישראל, וכל שאיפתנו ותקוותינו תהא מתי יגיע העם למעלה העליונה המיועדת לו.

ובימינו נחלש רגש זה של שייכות לעם, וחדרה אווירה של נתינת יותר יחס וערך להצלחת הפרט, ואין מחשיבים כל כך את הערך של העם. אולם יש לדעת שדבר זה הוא מיוסד התורה והמצוות. [נוסף על כך, שדבר זה מעניק תחושת עוז רוח והרמת קרן לאדם, שאינו אובד בפרטיותו הזעירה, אלא יש לו שייכות והוא חלק מדבר גדול ותנועה אדירה, ובפרט כאשר אנו עם קדוש ונבחר לה', אזי רגש השייכות אליו נותן בלב האדם רוממות וגדלות].

להפנות את רגש ההשתייכות לעם ישראל

ואף שבניינו של עם ישראל מבוסס על י"ב שבטים, (שלכל אחד מהם ארץ נחלה לעצמו), ומטבע הדברים כל אחד רואה עצמו מאוחד עם בני שבטו, בכל זאת עיקר רגש האחדות להרגיש כחטיבה אחת עם הכלל, צריך להיות מכוון כלפי העם כולו, והקשר לשבט הוא רק בעל ערך משני, ומה שציוותה תורה 'ואהבת לרעך כמוך', ולא תשנא את אחיך בלבבך', הרי רגש הרעות והאחווה צריך להיות נובע מהיות העם כולו בני עם ה', בהיותנו כולנו עם אחד ומאוחד.

התופעה של נאמנות האדם למשפחתו ולחוג והקהילה אליה הוא משתייך, אף שהוא רגש נכון, אך יש לדעת שעיקר רגש זה של התאחדות בקבוצה, עליו להיות מופנה ל'משפחה עם ישראל', ולחוג הכללי שהוא 'עדת ישראל'. ועליו להחדיר בקרבינו את ההרגשה שזה עיקר המשפחה והחוג שלנו, וכדכתיב 'בנים אתם לה' אלוקים לא תתגודדו', ודרשו חז"ל 'לא תעשו אגודות אגודות', כלומר שמכיון שאנו בניו לה' כמשפחה אחת אל לנו להיפרד לאגודות אגודות.

ובזאת יבחן האדם, האם נאמנותו לכלל נובעת מצד התקשרותו לעם ה'. שאם שמח הוא בהצלחת כל חוג בתוך היהדות גם אם אינו משתייך אליהם, אות הוא כי רגש קודש של עם ה' מפעם בקרבנו.

ההתייחסות הנכונה של יהודי למעמדו היא, שהוא פרט המהווה חלק וחוליה המרכיבים עם גדול ונכבד, ורק כך נוכל לקיים את המצוות כפי אוירת הדברים שאנו מצווים בתורה כרוחם וכלשונם, בצורת קיום ועשייה באופן של 'עם'.

קדש

א. אין לקדש לפני זמן צאת הכוכבים, ואין לאחר ולהשתנות לפני התחלת הקידוש כדי שלא יירדמו התינוקות.

ב. מצוות צריכות כוונה, ויכוון לפני הקידוש לקיים מצוה דאורייתא של קידוש היום ואת מצוות שתית כוס ראשונה מארבע כוסות, וטוב שיאמר זאת בפיו.

ג. מנהג קהילות הספרדים וחלק מהאשכנזים לעמוד בקידוש. ועיקר מנהג האשכנזים לשבת בעת הקידוש של ליל פסח.

ד. בברכת השחינו יכוונו לפטור את כל מצוות ליל הסדר מצה מרור וכו'.

ה. לכתחילה שותה שיעור רביעיית בבת אחת, ומי שאינו יכול ישתה רוב רביעית, ומי שגם זה אינו יכול ישתה בהפסקות - לכתחילה בשתי הפסקות, ואם אינו יכול ישתה ביותר משתי הפסקות וישתדל שלא יעברו שתי דקות מתחילת שתייתו עד סופה.

ו. שיעור הכוס הינו שיעור רביעיית וכן שיעור לכל ארבעת הכוסות. לדעת הגר"ח נאה שיעור הינו נפח של 86 גרם מים (86 מ"ל), ולדעת החזו"א נפח 150 גרם מים (150 מ"ל).

ז. לכתחילה ייקח יין אדום משובח עבור ארבע כוסות, ואם הלבן משובח ממנו ייקח לבן.

ח. מי שקשה לו יכול לערב שליש או חצי מיץ ענבים עם היין, וילדלים יש להקל במיץ ענבים או יין קל, וכן מי שקשה לו שתיית יין יכול להקל לשותת מיץ ענבים.

ט. יכין לכל אחד מן המסובים כוס עבור שתיית הארבע כוסות, וגם לקטנים ראוי שיהיה להם כוס כשיעור, אלא אם כן הוא קטן כל כך שאינו שייך כלל בעשיית המצווה.

הסיבה

י. מנהג מקהלות הספרדים שגם הנשים מסבות, והאשכנזים נהגו שאין הנשים חייבות להסב אבל יש נשים שנהגו להחמיר בדבר.

יא. כיצד היא הסיבה: אם יושב על כסא יטה ראשו לצד שמאל על גבי ידו המונחת על גבי כסא ועליו כר שיהא תחת מראשותיו, ויש שמטיים גופם לגמרי לצד שמאל על גבי כרים המונחים על ידית הכסא. ובכל אופן תהיה באופן הנוח ביותר ליישבתו.

ורחץ

יב. נוטלים ידיים לצורך אכילת הכרפס ואין מברכים על נטילה זו.

יג. לכתחילה אין לדבר דיבורים שאינם הכרחיים בין הנטילה לאכילת הכרפס.

כרפס

יד. לוקח ירק פחות מכזית, טובל כולו או מקצתו בידיו בחומץ או במי מלח ומברך ברכת "בורא פרי האדמה", אם רוצה להסב ראשי אמנם אין המנהג כן.

טו. בעת הברכה יכוון לפטור גם את המרור הנאכל לאחר מכן.

טז. יש שכתבו ש לכתחילה ייקח ירק הנקרא "כרפס", שזהו הירק הנקרא "סלר" בימינו.

יז. אם אכל יותר מכזית מהכרפס (28 סמ"ק) נחלקו הפוסקים אם לברך אחריו ברכה אחרונה, לכן יזהר מאד שלא יאכל כשיעור זה.

מגיד

יח. צריך לומר את ההגדה בפיו ובהרהור לא יצא, אמנם יכול אחד להוציא את האחרים מדין שומע כעונה, ויכוון הקורא להוציא והשומעים יכוונו לצאת.

יט. חיוב נשים וגברים שווה בקריאת ההגדה, אמנם יש אומרים שאין נשים יכולות להוציא גברים בקריאת ההגדה.

כ. אין להסב בעת אמירת ההגדה אלא יקראה בכובד ראש, ומתוך שמחה והתלהבות.

כא. כשאומר "מצה זו", "מרור זה", יגביה חצי המצה האמצעית ואת המרור ויראהו למסובים, אבל כשאומר "פסח זה" לא יגביה את הזרוע אלא ישאירו בקערה ויסתכל עליו.

כב. ראוי שלא לדבר שיחה שאינה מעניין ליל הסדר או לעסוק בעניינים שאינם מענייני ליל הסדר מתחילת הקידוש עד גמר ההלל, ובפרט בעת אמירת המגיד, ולפיכך גם המתירים לעשן ביו"ט לא יעשו בו אמתה העת.

מוציא מצה

כג. עורך הסדר בוצע על שני כזיתים ולוקח את שלושת המצות כצורה שהם מונחים בקערה ומברך המוציא לחם וכו'.

כד. אח"כ מניח את המצה התחתונה ומברך על שתי המצות העליונות, השלמה והפרוסה, את ברכת על אכילת מצה, ויכוון לפטור בברכה זו גם את אכילת מצה של כורך וגם את של אפיקומן, ובוצע משתייהן יחד ומחלק מכל אחת מהם שיעור כזית למסובים. ולמנהג הספרדים מטבל המצה במלח כמנהג בכל ליל שבת ביו"ט.

כה. אם מרובים המסובים ואין במצות שלפניו כזית לכל אחד, יקח כל אחד מהמסובים קודם ברכת המוציא כזית מצה אחרת, ולאחר שבצע עורך הסדר יחלק לכל אחד טעימה ממצות הבציעה (הפרוסה והשלמה) ויאכלו המסובים גם מהמצה שלפניהם וגם מהמצה שקיבלו מהבוצע.

כו. נהגו שטוונם הבוצע מעט קודם שאוכל את המסובים מרובים, ואם אינם מרובים מחלק ואח"כ אוכל. כז. צריך הבוצע לאכול את שני הכזיתים בבת אחת, כלומר שיכניס לפיו שני כזיתים בשעה שלועט אותם. אמנם אין צריך לבלוע בבת אחת אלא יבלע כזית אחד ואח"כ את השני. ואם אינו יכול להכניס שניהם בבת אחת לפיו יכניס כזית ויבלע ואח"כ יכניס כזית נוסף ויבלע, ואם אינו יכול לעשות גם באופן זה יזהר לאכול את שני הכזיתים בתוך שיעור "כדי אכילת פרס", שהוא ארבע דקות, וכדאי להחמיר בשתי דקות, ומי שאינו יכול יש מקום להקל עד שבע דקות.

כח. אין המסובים מחויבים לאכול שני כזיתים אלא רק כזית אחד ומעט ממה שקיבלו מהלחם משנה שבצע עליו עורך הסדר.

כט. חובה לאכול את המצות בהסיבה, ואם אכל בלא הסיבה חייב לחזור ולאכול.

שיעור המצוות

ל. דעת החזו"א ששיעור כזית הוא נפח של 50 סמ"ק ונכתבו בזה כמה מידות, ו"א שהו 15-גרם מצה הוא 50 סמ"ק, ו"א שהוא 20 גרם, ו"א שהוא 25-27.5, ולפיכך הוצעה לצאת ידי חובת כל הדעות יאכל כזית אחד בשיעור 27 גרם שהוא קצת יותר מחצי מצת מכונה או שליש מצת יד.

לא. דעת הגר"ח נאה ששיעור כזית הוא נפח של 27 סמ"ק שהוא 8.9 גרם, ו"א שהוא 10.8 גרם ו"א שהוא 13.5-15 גרם.

וכאן הבן שואל

כמו ששמעתי תמיד מסיבי: ארונות תחילה, תיקון ספרים קרועים, מיון בגדים ושליחתם לגמ"ח, סדור תמונות באלבומים. אחרי פורים צברה העבודה תאוצה ובראש חודש ניסן היו מאחורינו כל חדרי השינה, מבריקים, מסודרים עד מדף ועד קופסא, צבועים מחדש (...). ממתינים כמו קופסאות ובנוניות מתוקות לקראת החג. וההמשך היה בהתאם. סלון, מטבח, "שבת הגדול" במרפסת, שטיפה אחרונה וכניסה למטבח של פסח. אשתי טוענת שהמרץ שלי העזרה המסיבית תרמו רבות להספקים היפים והרועים בצורה סבירה בהחלט. וכך כבר שלוש שנים, כשבכל פעם מחדש אני מוצא עצמי מלא מרץ, שמחה ורצון לחוות עוד ערב פסח כזה, כמו שחלמתי תמיד בגיל שבע, ועשר, וארבע עשרה... רק לא כמו שם, בבית הורי.

■■■

השנה - נפל דבר.

בשבוע האחרון של חודש אדר אושפז אבי בבית חולים לאחר ניתוח אורטופדי שהיה עליו לעבור. הוא שוחרר רק לאחר שבועיים, עדיין חלש ונתמך וזקוק לעזרה בכל פעולה שהיא. היה ברור מיד, לכולנו, שהורי יסגרו את הבית וישוהו אצלנו, הילדים, לאורך כל החג. נערכנו לכך בשמחה ובאהבה, ואני, הידוע בין האחים והאחיות כמי שהכל אצלו מתנהל ודופק מצוין - נבחרתי לארחם בבית הסדר, גולת הכותרת של החג.

נכנסו להכנות בהילוך גבוה, רעייתי ואני. השקענו כל מה שאפשר היה להשקיע בקניון החדרים, בארגון הרהיטים ובסידור כל אביזר ובגד ומשחק במקומו המדויק. חידשנו וצבענו והחלפנו והשלמנו עיצוב ככל שרק עלה על דעתנו. מטבח הפסח של רעייתי העלה מדי יום ביומו אדים מפלאים וניחוחות מרשימים ביותר, עשרים וארבע שעות לפני "הסדר" היה חדר האורחים שלנו סגור, והכניסה אליו התאפשרה רק לצורך הצצה של התפעלות - שולחן סדר ערוך בפאר והדר, מלכותי ומוכן ומזומן להסבת המשפחה המורחבת על זקניה וטפה.

■■■

והם הגיעו.

אבי חש כבר טוב יותר, ברוך השם, והילדים עזרו להם בנשיאת המזוודה ותיקי היד - הישר אל החדר המיועד להם. המתנו להם במטבח עם כוס משקה חם ועוגות פסח גבוהה להפליא. אימי צנחה אל הכסא בחיוך ונטלה בתודה את הכוס שהגשתי לה. היא לגמה מספר רגעים, ואחר הניחה את הכוס על השולחן ושחררה אנחה רווית התפעלות לחלל המטבח: "נהדר", היא אמרה בקול חם, הקול שכה אהבתי תמיד, הקול שליוה אותי מאז הולדתי. "נהדר, הכל כה מקסים ונקי ומריח בצורה בלתי רגילה, איך הספקתם כל זאת?" חייכנו, שותקים. איזושהי מבוכה הזדחלה לה מאחורי גבי, מטפסת לאט במעלה השדרה, מעקצצת, מרעידה משהו.

"אז סוף סוף אתה שמח, שימי שלי" - אימי שוכחת לפעמים את היותי "שמעון", אב לילדים כמעט בוגרים בעצמם. "אני זוכרת כמה רצית שהכל יראה כך, תמיד. הצטערתי שלא יכולתי להעניק לך את זה... זה היה למעלה מכוחי" - האם שמעתי התנצלות בקולה? קפאתי לרגע, האנמם אני עומד כאן, במטבח ביתי החם והנעים, ומרגיש כמי שגאה בהצלחתי מול אמא - - אמא שלי? האישה שילדה וחינכה והתמסרה וגיידלה, ואהבה והעניקה בכל דרך צורה בהם הייתה מסוגלת ויותר? לרגע בער בי רצון לשפוך את קערת החרוסת על הריצפה או לפורר מצה או שתיים, להשליך סיר שרוט ושרוף אל הכיור... רציתי להיות בטוח שאין כאן התנשאות שלי, במקומי וביכולתי המסוימים - על אימי מורתית על מקומה ויכולותיה שלה. אבל לא יכולתי. קודם כל - זה היה הופך למלכותי מדי, ושנית - לו הייתה כאן, אכן, התנשאות מסתרת, לא זו הדרך לטפל בה.

כמו תמיד, הצילה אשתי את המצב, בחכמתה וברגישותה שלא טבעו מעולם בין תכשירי הניקוי ועיסות התבשילים. "בואו, ילדים", היא קראה בקול, "מי רוצה לשמוע מסבתא על ערב פסח פעם, כשאבא היה קטן?" ראיתי את אימי מתרווחת, מחייכת בהנאה. "אווה", היא אמרה בהפתעה, "אבא ואני אהבנו כל כך את ערב פסח עם שימי, בלעדיו - לא היינו מגיעים לליל הסדר" לעולם אבא שלכם..."

אימי הפליגה בתיאור משובב, הילדים רותקו אליו. ראיתי את שימי של אז, את שמעון של היום. את אימי, רעייתי, המטבח הפסחי והמושלם, ילדי, הרואים במקום הזה בית, המקום הנטווח בעולמם, בלי קשר ליעילותו ולרמת תפקודו. משהו בפנים, שכתש חיפוש וניסה להשלים פערים תמיד - נרפא עכשיו, ששהגלגל הסובב בעולם מפגיש אותי שוב בחלפון מאז "סדר" עם הורי, בבית שלי, ואני חש כמו לא חלפון שנים מאז היותי ילד, לבלי הסדר בביתנו החם. נרפא והתרפה, התפייס ונרצה.

שהגעתי למקום הנכון. אמנם סיפרו לי שכך זה אצל כולם, שבת ראשונה עם החתן תמיד תהווה משחק מרשים של בית מבריק, מוקד עמוס, ארגון ללא פגם. ובכל זאת, הרגשתי בחוש שכאן זה "באמת". כולם קבלו אותי בנינוחות פשוטה, לבושים וממוכנים לשבת מבצעים עוד כמה פעולות אחרונות במין מערכת ממונעת נסתרת מעין כל. מטלות, שבבית הורי מעולם לא ידעתי על הצורך בקיומן, או האפשרות שיום שישי יכלול גם אותן: פריסת העוגות (שלוש במספר ועוד אחת חלבית) והכנסתן לקופסאות אחסון מתאימות, הכנת 'ווארט' לשולחן ע"י הילדים הצעירים, טלפונים לשתי הסבתות ולעוד כמה נמענים לצורך איחול "שבת שלום". עבורי - היה זה חלום שכעת מונח היה בהישג ידי.

והחלום הפך למציאות.

אשתי העתיקה לביתנו את מודל ניהול הבית אותו הכירה מבית הוריה. לשבחה יאמר, היא מעולם לא הביכה אותי בשל המצב השונה כל-כך בבית הורי. היא העריכה ומעריכה את שלותה של אימי ושתיקתה של אבי, שותקת למראה קופסאות סלטים קנויות שנפתחות בעיצומה של הסעודה, וגם כאשר עלינו להחליף מצעים עם סיום הסעודה בחדר שיועד לנו. רק פעם אחת תמנה באוזני כיצד יתכן שהורי אינם מדועים לכך שבסופו של דבר קיים כאן מרכיב של לחץ גדול עבורם. השעה האחרונה הזו לפני שבת מלחיצה מאד, בלתי נעימה בכלל, אז למה שלא להקדים אותה, פשוט, לאחת בצורה...? שאלה טובה.

■■■

מעבר לכל שבת וחג, עמד בזיכרוני כילד ונער - ערב פסח. בתחילה ניסיתי לבכות ולהתחנן ולספר שאצל "כולם" כבר גמרו ו"רק אצלנו" לא התחילו. אולי זה נשמע פזמון מוכר של כל ילד, ובכל זאת - אצלנו זה היה אמיתי. כשבכל הבתים נהרו מהכנסת חמץ לחדרים - אצלנו עוד לא שמעו על פסח. כשחברי הסתובבו מאושרים ומאובקים ואכלו סנדוויץ בגינה - הסתובבתי גם אני יחד איתם, אך כשחזרתי הבית לא חיכה שלט נוסף של "החדר הזה נקי לפסח", כי אם אחיות שקועות במשחק מרתק ואמא מדיחה את כלי הצהריים במטבח, מחייכת אלי בחום, כדרכה.

בתור בחור ישיבה, הסתובבתי בבית ב"בין הזמנים" כארי בסוגר. את ארון הסיפורים הפכתי ופיניתי ומיינתי ואיבקתי וסידרתי משך שעות רצופות מיד עם בואי הביתה מהישיבה. המוקד גם הוא היה תפקידי הקבוע, אלא שלא היה שייך לנקותו בעוד המטבח חמצץ כל-כך. בבקרים, כשחזרתי מהתפילה ומשעת לימוד נוספת, כולי חדר רוח נקיין ומלא קנאה למראה מרפסת מוצפת בפרטים מאווררים ומשחקים מבהיקים - מצאתי בית אפולוני, מתענף על חופש ערב פסח חלומתי. רבתי הרבה עם אחיותי, הערתי, קינטרתי, האשמתני - זה לא הועיל. אבי ואימי גם לא אהבו זאת, והביעו את מורת רוחם. "לסדר נשב כולנו יחד" אמרה אימי את המשפט השנוא עלי ביותר, "כיבוד הורים" - המהם אבי כשהגיה מפעם לפעם מחדר הכתיבה שלו. יכולתי רק לנשך שפתי באכזבה, בתסכול, בזעם ובכאב.

אז גם זה, בהחלט, עמד בברזל שאיפותי כבחור. הייתי מאזין לתיאוריהם של חברי על החלפת מטבח חמצץ בפסחי כבר לשבת שקודם ליל הסדר - והדברים, שחברי אמרו אותם כבדרך אגב, נדמו באזני כבלתי אפשריים. ביקרתי בבתיים בהם נצבעו חדרים "גמורים" על ידי מתנדב תורן כ"השלמת עיצוב", ועמדתי משתומם. למדתי להסתיר בכל כוחי את מה שקורה אצלנו. ניסיתי לקצר עניינים ככל שיכולתי, לא בחלתי בשום עבודה, ועדיין - אי אפשר להציף חלון ורצפה במי-קפץ כאשר שלוש אחיות שקועות עדיין בשינה. אי אפשר להחליט על ניקוי כל ארונות המטבח כשבדעתה של אמא לבשל ארוחות צהריים חמציות גם בימיים הבאים...
■■■

בליל הסדר הראשון שלי אצל הורי רעייתי כבר ידעתי מה הכיוון, ועדיין הייתי מופתע ושיכור ממראה עיני. מיטב המאכלים שבשולו בימים האחרונים, בנחת ובתשומת לב מרובה, שולחן סדר ערוך ומוקפד עד לפרט האחרון, בית מבהיק שפחדתי לדרוך בו, אפילו, ורוגע שמח, בהחלט. לא היו כאן עצבנות או מתח בתמורה ליופי ולנקיון. הסוד היה נעוץ בארגון יעיל, בעבודה קשה ללא לאות, וברף הספקים גבוה, נטול הנחות.
■■■

מזה שלוש שנים אנו עורכים את "הסדר" שלנו בבית.

מאז מלאו לברכותו שלוש שנים, ושלשה ילדים נוספים מלאו את הבית, החלטנו שנה אחת החלטה חגיגית להתחיל לערוך "סדר" בבית. עבורי היה זה חלום כחוס שמחתי מאד בהתגשמותו. ציפיותי לא נכזבו, אפילו לא לאחת. רעייתי החלה בהכנות עם הפציעו של ראש חודש אדר בלוח השנה, ממש

מבחינתי, מדובר היה כמעט בתנאי. אמנם הייתי בחור צעיר, כזה שהמבוגרים מסיבם מנחכים כשהוא מונה את רשימת המעלות והדרישות שיש לו מכל שידוך העולה על הפרק, ובכל זאת, היו זדורים שרציתי, וידעתי שהם רציניים בהחלט. וזה היה אחד מהם: נפש בלשכה גים מראש.

העניין הזה נגע בהחלט גם לשבתות ול"ימים טובים" אחרים. בבית הורי התנהלו הדברים בצורה נוראית, כך הם זכורים לי עד היום. אימי דווקא איננה אישה עסוקה במיוחד. היא עובדת במשרה חלקית בלבד כמזכירה במרפאת שיניים קטנה, ומעולם לא זכור לי שהיא נעדרה מהבית לשעות ארוכות ברציפות. אבי, סופר סת"ם, שקוע היה מאז ומתמיד בכתיבה במחסן הקטן הצמוד לבית. שניהם, אני מכיר בכך, אנשים חמים ונוחים להפליא, אולי אפילו... יותר מדי. שקטים כאלו, מתנהלים בנחת בשבילי החיים, קצת מהססים, לא מתחברים לערצורים ולסחרורים האופייניים כל-כך לחיי השגרה מוכרים לכולנו. אשתי אומרת שהייתה רוצה אותי, לפעמים, כמו אבי: חסר דרישות לחלוטין, לא מביע דעה בשום עניין שלא נתבקש לו, מחייך בעיניים טובות אל משפחתו וסביבתו, וממשיך לכתוב... אבל אני - מעולם לא רציתי אישה בדמותה של אימי. שלא תבינו לא נכון, אימי אישה מקסימה וגיידלה אותנו - אותי ואת חמשת אחי ואחיותי בצורה נפלאה. תמיד הרגשנו מוגנים, בטוחים, ואפילו מפונקים. לא חסרנו דבר. חבר מבקש להגיע ולהצטרף לארוחה? בשמחה. לאחותי יש מבחן? אימי מתיישה לבלשן עמה בסבלנות אף קץ. הבעיה הייתה נעוצה בי, בי בלבד. מאז ומתמיד שונה הייתי מהמזג הנינוח והשקט שכה אפיון את בית הורי ואת אחי. שובב ונמרץ, תזויתי אפילו. ראש מייצר רעיונות במהירות, וביצוע מהיר עוד יותר. החיים ב"חיידר" בשכונה ובבית הנכנסת ובמרכז המסחרי - קראו לי באלפי קולות וצלילים ומראות ותוכניות וריגושים. הייתי כל הזמן ובכל מקום, כך אני זוכר את עצמי, תופס כל שניה בכל הכח, ממצה אותה עד תומה, ורץ הלאה, נלהב, יוזם, מלא כח וחיים.

אופיים המיוחד של הורי, גרר בעקבותיו גם השלכות פחות נחמדות, במקרים מסוימים. עבורי, היו המקרים האלו סוג של טראומה. קחו את ערב שבת, למשל. אני חוזר הביתה מהחידר, ומגלה את אימי שופתת בנחת סיר עבור החרק. העופות, הבלתי מוכנים כמובן, ממתנים, על השיש, ואחיותי מקלפות ערימת ירקות בנחת ותוך כדי סיפורי בית ספר ומורות וחברות. הבית הפוך, הרצפה בלתי שטופה, השולחן בסלון עמוס ובמרפסת גיגית מלאה בכבסים רטובים, ממנה מציצים גם המכנסיים השבתיים שלי. בעוד חמש שעות תיכנס כאן שבת, ולכולם יש ז-מ! - אני מרגיש את הדם פועם בקצות האצבעות. רוצה להתנפל על הבית, על הריצפה, על הכלים, על ערימת הירקות... אבל אני בן, בסך הכל, לא בדיוק מצויד בידע הנחוץ לכל המלאכות הללו, ומה גם, שעבור הורי ואחי אני נחשב כמטרידן ומעצבן. "מה הלחץ?" אני מכיר את השאלה הזו באלפי גוונים וקולות מתמשכים באיטיות, "מה בוער?" אוהו בוער. כשהייתה מגיעה שעה לפני שבת, נזכרו פתאום כולם בכל מה ש(שוב) לא הספיקו.

אחת הופקדה על הכלים, שניה על השטיפה. אימי פתחה קופסת חמוצים והודיעה שהשבת (שוב) נסתפק בעוגיות מהקופסא. אבי סידר את הסירים על פלטת הפח כשהצפוף כבר נשמע, ואז החל תר אחר חולצת השבת שלו, מקומסת וזרוקה במעמקי ערימת הכבסים היבשה. כשאני חושב על כך כעת, לא היה זה מקרה של חוסר יכולת ביצועית, או בית ללא מושגי סדר ונקיון. הטמפרמנט הנמוך והרוגע יצר סביבו מעגלים נוספים, כמו אלו שתיארתי, והם אלו שהעכירו, בכל פעם מחדש, את מצב רוחי.
■■■

כשהגעתי לפרקי, ידעתי שאני מחפש משהו אחר. האמנתי שאם אזכיר זאת שוב ושוב לאחי ולהורי - הדבר יתפשט והשכנים יהיו מודעים לכך. רציתי אישה מבית נקי, מסודר, מ-א-ו-ר-ג-ג-ן! יעילה, חרוצה וחברמנית. המילה "סוערת" לא רק שלא הרגיעה אותי אלא גרמה לי לגשת להצעה כמעט ללא מחשבה. גם בפגישות הבעלות את הנושא בכל מיני דרכים עקיפות, הסברתי איך אני רואה את החיים בביתי - יעילים, מתפקדים, עומדים בקצב הדרוש. וה"אבדה" נמצאה.

זכיתי ברוך השם ברעיה שענתה על כל ציפיותי. משפחתה משפחה איכותית ומוכרת, מבורכת בילדים. אשתי השניה בבית והגדולה בבנות. מאז ומתמיד זכתה לחינוך עקבי בכל הקשור לניהול הבית. חמותי עובד במשרה ניהולית תובענית ומנצחת על הממלכה הביתית ביד רמה. רעייתי זוכרת את כל חוויותיה מתקופת הלימודים, כילדה וכנערה, לצד התפקוד התוסס והבלתי פוסק בבית, כבת גדולה.

בפעם הראשונה בה הגעתי לשבת בביתם, כחתן, ידעתי

במה | הרב יעקב זילברליכט

ראש תכנית הלימוד בעיון 'עולמות'

יש קונה עולמו בשעה אחת

עד לפני שנים לא רבות, בכל עיר ועיירה, לאחר השעות בהם טרחו להביא טרף לביתם, היו יושבים רבים בבתי המדרש לעסוק בלימוד התורה הקדושה, מידי יום ביומו, שעות לא מעטות. גם היום, רבים הפצים לחזור לטעם של פעם, לטעם המתוק הזכור מימי הישיבה, לשנות העונג בהתעמקות בבני סוגיא, לזמני ההתנצחות בריתחא דאורייתא, עם החברותא, ובשיעורים. לטעם ההנאה אשר טרם התפוגג.

אך במציאות זה לא קורה. טרדות הזמן ועמל הפרנסה דחקו בשנים האחרונות את הלימוד העיוני ממתן דעתם של רבים. מעטים העוסקים בלימוד עיוני מעמיק של סוגיא, כפי שהיה פעם, ועל אחת כמה וכמה שאלו מעט, משמשים בעצמם כמגידי שיעורים בעיון.

בחג הפסח תשע"ג, ציין בסייעתא דשמיא, חמש שנות פעילות של עשרות אלפי שיעורי תורה, בתכנית הלימוד בעיון - 'עולמות'. תכנית, שמטרתה בראש ובראשונה, להגיש בפני הקהל הרחב את סוגיות ההלכה עם מקורותיהם, בכדי להאריח את לימוד התורה בעיון, להציג את היופי הלמדני הנותן טעם "מתוק" בלימוד התורה, ולהראות את רענונת התורה הקדושה ומשפטיה, בתוך הווית החיים היום יומית.

'עולמות' היא תכנית הלימוד, המיועדת למסירת שיעורים בקבוצות לימוד מתוך דפי מקורות, ודפי עזר להכנת השיעור, במגוון סוגיות הלכתיות ובירורי מנהגים, ומתאימה לכל סוגי ורמות הלימוד. מעניקה אמצעים נוחים בידי הלומדים, להתענג בהנאה צרופה מטעמו המתוק של הלימוד בעיון. ונותנת כלים למסירת שיעור עיוני, גם למי שאין עיתותו בידו להכין שיעור בכוחות עצמו.

לאור זאת ברור איפוא, שאין ציבור שאינו מתחבר ללימוד ב'עולמות'. תעיד על כך מפת מיקומי השיעורים של עולמות, המתפרסמת בדף הבית של האתר www.olamot.net, ובה מפורטים השיעורים בכל רחבי ארץ ישראל והתפוצות - המקיפה את כל החוגים והעדות, הזרמים והגוונים, מכל קצוות קשת היהדות.

ירושלים, תל אביב וחיפה, לצד ניו יורק, לוס אנג'לס, מיאמי, שיקגו ולייקווד. פתח תקוה, אלעד, בני ברק, גבעת שמואל וטלז סטון, לצד מקסיקו סיטי, סאו פאולו והונג קונג. רעננה, נתניה, באר שבע, טלמון, פסגות וקרני שומרון, לצד לונדון, פריז ואנטוורפן - הם חלק מהמקומות בהם מתקיימים שיעורי עולמות בכל פינות תבל.

ב"ה בשנה החמישית של עולמות, אנו זוכים לקיום קרוב ל-200 שיעורים בעולם, בממוצע של 2,500 לומדים בשבוע.

יותר מ-2600 מנויים באתר, וקרוב ל-10,000 כניסות של לומדים לאתר מידי חודש בחודשו. מאז התחילו השיעורים הראשונים ועד היום, עשרות רבות של קבוצות ממישיכות בלימוד קבוע, זו השנה החמישית ברציפות, לצד עשרות רבות של מקומות נוספים שהצטרפו לתכנית בשנים האחרונות.

ציבור לומדי התורה, שהתרחב מאד בשנים האחרונות, שמח לשוב לחמימותן של הסוגיות העמוקות בהם עסק בצעירותו, בכל הלהט והמתיקות. ואתו עמו, ציבור גדול שטרם למד סוגיא במתכונת עיונית, המשתוקק להכיר את ארון הספרים של אבות אבותיו.

ויד כולם אחוזת ושלוכה בשרשרת מסורת הדורות, מקבלי התורה מפי הגבורה בהר סיני.

'עולמות' כשמה, מחברת את כל העולמות סביב טעמו המתוק של לימוד העיון עם הדרך לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, מלבה את ניצוץ אש התורה הגנוז בלבבות שומעי השיעור ללהבה בוערת, מחממת לב ונפש. ומהווה את ההוכחה הברורה לכך שציבור העמלים לפרנסתם עמל בלימוד בעיון.

א"ה לאחר חג הפסח הבעל"ט פותח יידי הגאון רבי ברוך צבי גרינבוים שליט"א רשת בתי מדרש 'חלקי בעמלי' לחרדים העמלים לפרנסתם. בתי מדרש אלו, שבחלקם תילמד תוכנית 'עולמות', יצטרפו למשפחה הרחבה של לומדי התורה, השמים תורתם קבע ומלאכתם ארעי. חשיבותם של בתי מדרש אלו, בדומה לחשיבותה של תוכנית 'עולמות', הינה במתן המסגרת הנוחה והכלים הפרקטיים לכל אדם, ללמוד תורה בצורה קבועה ומסודרת, ובכך להשפיע על כל סדר יומו והליכות חייו.

החזון שהיה נראה רחוק כל כך, קורם עור וגידים והופך למציאות רבה, בחסד ה' עלינו.

הגות | הרב ברוך צבי גרינבוים

מראשי בתי המדרש "חלקי בעמלי"

ליל הסדר

לילו הראשון של חג הפסח נקרא בפי עמנו 'ליל הסדר' וזאת על שם סדר העניינים הרבים הנערכים בלילה הזה.

גם השולחן שעליו מסבים בני הבית ברוב חשיבות והדר נקרא 'שולחן הסדר' ואב המשפחה האחראי על התנהלות העניינים בלילה הנפלא הזה נקרא 'עורך הסדר'.

מהו עניינו המיוחד של ה'סדר' שאנו מדגישים את קיומו מקיומה של כל מצווה בלילה זה, והרי סדר ההתנהלות של כל תורתנו ומצוותיה ערוכים בסדר מופתי וכל מאמר או מצווה מסודרים להפליא?

למרות ה'סדר' המדויק שעל פיו מתנהל הערב, ממליצים חז"ל לאבות המשפחה האחראיים על ה'סדר' לעשות כל מיני פעולות משונות וחריגות שיגרו את הילדים לשים לב ולשאול 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות'. בפעולות אלו כדוגמת סילוק קערת המצות מהשולחן לפני הסעודה, מלמד האב את בנו לשים לב ל'סדר' המעניין של הלילה הזה, בשונה מסדרם של הלילות האחרים, לשים לב ולא לוותר מלשאול ולהבין את פשר הדבר.

מפני שהלילה הזה, הוא לילה מיוחד שבו מעביר כל ראש משפחה כל שנה מחדש את לפיד האמונה לבני משפחתו. בלילה זה הוא מספר להם על תפקידו ההיסטורי של עמנו ועל היות כלולו העם הנבחר על ידי האלוקים לגלות את אור האמונה בעולם.

והאמונה, כך ממשיך כל אב יהודי ומגלה לבניו, מלמדת אותנו על תוכנית מדויקת של סדר אלוקי שהעולם מאז ומתמיד התנהל ויתנהל לפיו. ולמרות שנראה לך, בן יקר, שענייני העולם 'יוצאים משליטה', והעניינים לא מתנהלים כפי שהיה עולם מסודר צריך להתנהל, אנו מאמינים בבורא עולם כל-יכול, שהתגלה לנו ביציאת מצרים ובמתן תורה, וגילה לנו את 'תוכנית העולם המתוקן' ועל בחירתו דווקא בנו מכל העמים להיות 'העם שלו', שקרוב אליו מאוד, ויודע את סודו של העולם.

לכן בן יקר, אני מספר לך בלילה הזה את סיפורו המרתק של עמנו - העם שאתה, בן יקר, נמנה עליו.

דע לך מאיפה באנו ולאן אנו הולכים, ולמרות ש'לא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו', ועברנו גלויות וקשיים, ועדיין יש לנו לאן לשאוף, אנו סמוכים ובטוחים ש'העסק בשליטה מלאה' והעולם מתנהל לפי תוכנית ובסדר אלוקי מדויק.

הנה ראה, בן שלי אהוב. יש כאן בליל האמונה הזה המון 'סימנים'. אלו בעצם סימני דרך שלא נחשוב בטעות שיש כאן אי סדר, אלא יש כאן דרך מסודרת וברורה המתחילה מ'קדש' ונגמרת ב'נרצה', שאם נלך לאורם של סימנים אלו, הכול יהיה 'ב ס ד ר'...

אתה שם לב, בן יקר שלי, לפעמים, למרות שהשולחן ערוך לסעודה והכל מוכן ומזומן, ישנם מצבים שלפתע מסתלקת לה קערת האוכל מהשולחן. ואם רק תשים לב תראה שהיא לא נעלמה סתם כך, אלא אביך שאוהב אותך והראה לך כבר שאפשר לסמוך עליו לגמרי, העלים את הקערה לכמה רגעים כדי ללמד אותך משהו שאולי שכחת, וכשתלמד זאת, מיד תופיע הקערה מלאת כל טוב...

וכך, בסופו של 'ליל הסדר', מבין הבן שכול העולם מתנהל בסדר מופתי, וה' הטוב המנהל את העולם 'מסדר' את העניינים בצורה הטובה ביותר.

או אז כשנערך לו 'הסדר' הוא תורם ליישובה וחיוזקה של האמונה בליבם של אבות ובנים, והם שרים יחדיו בסופו של הסדר פזמונים מרתקים כמו "אחד מי יודע" ו"חד גדאי". פזמונים אלו מבטאים את הסדר והכוונה המדויקת שבהם מנוהל העולם, סדר ממוספר ומדויק של תורה ומצוות, ומספרם של שאר גיבורי פזמון "אחד מי יודע" המגלים לנו במספרם המדויק שכל דבר באמונתנו היהודית הוא מכוון ומדויק. גם הפזמון הסוגר את הלילה - "חד גדאי" מלמד על הנהגתו המיוחדת והמדויקת של ה' בעל הגמול, שבסופו של יום "סוגר" את חשבוננו של עולם עם כל המעורבים בסיפורו של הגדיא המסכן. שירים אלו מעצימים את אמונתנו השלימה בהתקדמותנו בשנה הבאה לירושלים הבנויה.

ועצה קטנה ומועילה לסיים: בסופו של לילה, כשנשיר ברגש "חסל סידור פסח כהלכתו" (או למחרתו, כשהילדים יהיו ערניים יותר), הבה נעשה לעצמנו מבחן הורות קטן על מידת הצלחת תפקידנו בלילה זה, ונשאל בשפה מאוד פשוטה את ילדינו שאלה מסכמת אתה: אז לסיכום צדיקים שלי, האם הבנתם בסוף הלילה הזה, ילדים יקרים שלי, את משמעותו של 'ליל הסדר'?

אם ניתן להם לילדינו לסכם ולומר - בשפתם שלהם - את מה שהם הבינו מאיתנו בסיכומנו של ה'סדר' הזה, ונשמע מהם איך שאמונתנו 'הסתדרה' להם כעת טוב יותר, נוכל להמשיך ולשורר בבטחה:

'כאשר זכינו ל ס ד ר אותו, כן נזכה לעשותו'

חלקי בעמלי

בתי מדרש לתורה וחינוך, לחרדי העמל

להלן שמות נציגי הארגון - רכזי שיעורי 'חלקי בעמלי' ברחבי הארץ:

ירושלים, הר נוף: ידידיה מרזל - 050-5500944	מודיעין עילית: יוסף קול - 054-5287222
ירושלים, בית וגן: יונתן ויין - 052-3917977	ביתר עילית: הרב ארי מור - 054-8027748
ירושלים, רמות: נעם וייס - 052-6405601	אלעד: אלי אדלר - 054-4578295
ירושלים, גילה: דוד איזנשטט - 052-3845083	בית שמש: יעקב שאפנס - 054-4598907
ירושלים, הר חובבים (שיעורים יומיים):	בני ברק: יהודה מרצינו - 052-6886555
רועי קירשטיין - 054-8413754	קריית יערים: הרב חננאל גרינולד - 052-7957541
ירושלים: דוד גור אריה - 054-7880299	גבעת זאב: אברהם לוי - 052-2222550

רכז השיעורים הארצי אצלו ניתן לקבל מידע מפורט על השיעורים וסגונם
ברחבי הארץ: משה צ'יפרוט - 050-3980904

בשבילך | בשביל המיוחד שלך

אליק, חברה.

יש משהו אחר, משמח ומסעיר, ונותן טעם של זיכרונות משותפים, ששנים רבות עוד ידובר בהם, בטיולים משפחתיים. אתם קמים מוקדם - ותגלי כמה קל להעיר את הישנוניים שלך, כשמדובר על יציאה לטיול, מתארגנים ביחד, ובפסח צריך להתארגן היטב. מצות, ביצים קשות, שתייה, חד פעמי, בננות ותפוחי עץ. יש מי שמזכירה את המוצץ, הבקבוק והמסטיק שימנע (או לא) בחילות. לוקחים דיסק חדש ויפה של שירים שקניתם לפסח, כמה המלצות על מסלולים מקרובים ומחברים, ויוצאים לדרך. רגע... אחרי שני רחובות נזכרים ששכחתם מפה/כוסות/שקיות ניילון/ אשראי. חוזרים, לוקחים, ושוב יוצאים.

משפחה בטיול היא משפחה שונה, מהסוג שאת פחות מכירה. יש ילדים ביישנים ושקטים שמשחררים באוויר, בצעידה. יש ילדים עם אופי מתלונן, שמקסמים מביקור באתר, או ממתקן בלונה פארק. אין סדר יום לוחץ, אין שעורי בית שחייבים לעזור להם להכין, והבוס של בעלך לא מתקשר לזרז אתכם, גם הבוסית שלך - לא. טיול הוא גם התמזגות עם הטבע והמרחבים, לדיך נראים בעיניך פרפרים ועלי כותרת, דשא וקו רקיע, ואת בעצמך מתמזגת עם עשב השדה והמפל, ומרגישה איך את וילדיך, את ומשפחתך, חלק מהיקום המיוחד שהשם ברא, והכל זורם בו בזרימה אלוקית, מכוונת. אפילו המריבות שבבית מטריפות את דעתך, נמוגות לתוך החלל והמרחבים שהטיול מציע, ופוחת אותם גם בנפש משפחתך.

אז מה? לטייל או לא? לשנות הרגלים, זו אולי ההמלצה שלי לכבוד החג. שינוי הרגלים הוא עוד אספקט של יציאה לחרות.

חולבת אליק
נאמה

לתגובות: helki.baamali@gmail.com

את רגילה לצאת עם משפחתך לטיולים בחול המועד? טיילתם שנה שעברה ולפני שנתיים, אולי גם לפני שלוש? מציעה לך השנה לא לצאת, או להסתפק בגינת שעשועים / טיול רגלי קצר / ביקור חג אצל דודים שבדרך כלל אינכם מבקרים אותם. נכון, נהניתם בטיולים, אבל הם סוג מסוים של חוויה.

יש נינוחות בשהות בבית בחול המועד, בלי לחץ של קימה מוקדמת, בלי עול של אריות כל האוכל, הרי פסח ואי אפשר לעצור בדרך ולאכול במקום נחמד, גם לא לקנות פיתות ולמלאן בכל טוב. יש נעימות במשחקי קופסה יחד עם הילדים, על הרצפה, בהצגות ביתיות עם כמה אביזרים מהארון (עניבות, כובעים, פאה ישנה, חגורה וצעוף), בהכנה משותפת של צ'יפס וסלט, אולי גם סלט פירות. הילדים יהנו להכין יחד איתך, בלי מחויבות למנות מקושטות לאורחים, וללא לחץ של זמן והספק. יש טעם גם בארוחת בוקר או ערב רק עם בעלך, כששניכם אינכם ממהרים לעבודה, ולא שבתם מותשים ממנה.

הבית הוא בית, לא רק דירה שגרים בה. בסדר היום השוטף לא תמיד אפשר לזכור זאת. חול המועד מזמין אותנו להיות קצת בבית, ליהנות מהחום ומהלכידות המשפחתית, מפשטות השגרה. שן שצמחה לתינוק, שתי אותיות שכן השלוש למד, שיר חמוד בפי בת החמש. שיח עם בחורי הישיבה שלך, זמזום עם נערות הסמינר. אפשר לראות את חול המועד כימי חסד, כטיפות טל, בבחל שקט שזורם לידנו. אולי חבל לפגוע בשאון הטיול ובסער ההרפתקה שבו.

ומה את? רגילה להיות בבית בחול המועד? נמנעתם מלצאת לטיולים שנה שעברה, לפני שנתיים, ואולי גם לפני שלוש? מציעה לך השנה לצאת עם משפחתך ולטייל. נכון, יש יופי וחמימות בחול המועד בבית, אבל זה סוג מסוים של חוויה.

עד בלי די (דיינו...) | פייגי סופר

חברתך שנפלה ושברה את רגלה בערב פסח? בוודאי חשבת לעצמך: "תודה לך ה' על רגלי הבריאות, כיצד הייתי מנקה לפסח לו הייתי מגובסת כעת?" הנה, חידדנו את הרגישות לטוב. בפעם הבאה, גם בלי להכיר את זו שכן או לא שברה את רגלה (הלוואי שלא...) נאמר: תודה לך השם, על כל יום של בריאות ואיברים שלמים ומתפקדים, - חידדנו את הרגישות עוד יותר.

יציאת לקניות לחג, ושבת הביתה כשליבך כבד עלייך בשל קלותו של הארנק. הבטת בילדיך, ופתאום האירה בך תודה על כך ששנה נוספת את זוכה לקנות עבורם ולהלבישם בבגדי חג. נעשית רגישה לטוב, מחר תוכלי להביט על "הנס" הזה, ששמו ילדים, בעצם היותם בביתך, עוזרים בהכנות לחג או מתקוטטים בלי סוף, חמודים למראה או מוזנחים למשעי - הם עדיין הנס הפרטי שלך, ואת זוכה להכיר בו ולהודות עליו.

וככל שהרגישות הזו מתחדדת, מתעדנת, נעשית שקופה יותר, אנו זוכים לראות בכל פרח וקורן שמש סיבה להודיה. ישנו עולם רחב, אינסופי, של דברים ניסויים, בלתי תלויים, אלוקיים, שאפשר להודות עליהם. "כל הנשמה תהלל קה" - "על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא". חושים בריאים, גשם שיוור, שמש שזורחת, חיוך ראשון של פעוט.

בחודש ניסן אנו מברכים את ברכת האילנות: "וברא בו אילנות טובות להנות בהם בני אדם". אביב נפלא בחלונך, את מתענגת על הירוק הבשום והפריחה המשכרת - הרי לך ברכה מיוחדת, מותאמת, לבטא בה את תחושתך. והביטוי הזה - הבה נתייחס גם אליו.

למעשה, אין גבול ליכולת שלנו להעריך דברים טובים. הברכות נועדו להכיל את ההערכה הזו בגבולות המוכרים לנו - מילים, וביכולתנו ליצוק אליהן אינסוף תחושות ורגשות, שמילות הברכה רחבות דיין כדי להכיל. ניתן לעצמנו לחוש אותן, במלואן, לצרף אותן למילים, ואפשר לברך על הטובות במילותינו שלנו. לפעמים הביטוי, האמירה, הרישום - מחזקים את התחושה ונותנים לה שם, צבע וצורה. בסיפור יציאת מצרים ידוע ש"כל המרבה לספר הרי זה משובח" - העיסוק בדבר, "סיפור" הדברים, הופכים אותם לדבר משובח. אולי לכן נקראת "הגדה של פסח" בשם זה. "הגדה" - להגיד את הדברים, לבטא אותם, אולי לשיר? אפשרי (במנגינת די-דיינו...), וכן, גם ההבזק הזה בלב כשחושבים על כך, כשמרגישים זאת, הוא גם כן צורה של ביטוי, וכל המרבה, כבר אמרנו, הרי זה משובח.

יכול להיות, שגם אתן לא מספיקות תמיד להיות צמודות לקצב אמירת ההגדה. הילד מבקש משהו, יין נשפך, עוד גביע נעלם... ובכל זאת, את שירת "דיינו" הנעימה - מן הסתם אי אפשר להחמיץ. "אילו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים - דינו, אילו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בחרבה - דינו".

לכאורה, כל אחד מחלקי הפזמון הזה תלוי לחלוטין בראש אחריו. אם כן, מה טעם להודות, למשל, על זה שקרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה? והתשובה היא - אכן, יש על מה להודות. כל אחד מהניסים המתוארים היה גדול, אוהב, מקרב להשם, גם אם, תיאורטית, ללא הנס הבא אחריו, גם הוא היה מתבטל.

את אותו רעיון ממש, ביכולתנו שלנו, נשים ואמהות בישראל, לחיות וליישם בכל יום ולילה לאורך השנה: להכיר טובה ולהודות להשם יתברך.

להודות על מה?

מקטנות אנו מורגלים לשאת עיניים בתודה על בקשות שהתמלאו, תפילות שנענו, ניסים שהתרחשו. למדנו על הנהגתו המופלאה של הקב"ה את עם ישראל מאז היותו לעם, וההשגחה הפרטית שליוותה כל דור ודור על מאורעותיו. המציאות שלנו כעם, מעמידה אותנו תמיד במצב נכון לתפילה, ובעזרת השם גם לתודה על הנס וההצלחה.

אך מה קורה במרווחים שבין "נס" ל"נס"? מה קורה, בהשאלה, בימים שבין "פורים" - על הצלתו הפלאית, לבין "פסח" על גאולתו השמימית? היכן הוא הקיום של הקשר המופלא הזה בינינו לבין השם בימים בהם הכל, לכאורה, בסדר? אחרי שסימנו את פרקי ההתילים לרפואת פלוגית החולה ולפני שקראנו בעיתון על פיגוע תופת שנמנע?

היא קיימת, הכרת הטוב הזו, בתוך כל אחד ואחת מאיתנו. נושמת באיטיות, פועמת בקצב בלתי מורגש, אך קיימת: היכולת והזכות להודות.

ושוב נשאל: להודות על מה?

וכמו בהגדה, נענה: על שרשראות - שרשראות של ניסים. מהו נס? התרוממות, הגבהה. רגעים של אושר, שמחה, המציפים את הנפש ומרוממים אותה. הרגעים האלו, אפשר לקרוא להם: ניסים.

ואיפה הם, הרגעים הניסיים הללו? כדי למצוא אותם כדאי בהחלט לפתוח עיניים, אוזניים ולב. כשם שאפשר לחדד רגישות חושית כלשהי - בציור, בנגינה, בשירה, כך ניתן לחדד את מה שנקרא - "רגישות לטוב". שמעת על